

Autonomni ženski centar je ženska nevladina organizacija osnovana 1993. godine

IZVEŠTAJ O RADU U 2009. GODINI

Najveći uspeh 2009. godine

Usvojeni amandmani na Predlog Zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika koje je izradio Autonomni ženski centar u saradnji sa Ženskim istraživačkim centrom i Viktimološkim društvom Srbije, a Skupštini Republike Srbije predložio Zaštitnik građana. Ovim amandmanima povećane su kazne za krivično delo Nasilje u porodici.

ZA ODGOVORNU VLADU

Doprinos podizanju odgovornosti Vlade u prepoznavanju prioriteta potreba marginalizovanih grupa kroz kanale javnih politika i budžeta, kao i praćenje implementacije rodno osetljivih politika i preporuka CEDAW Komiteta u oblasti nasilja nad ženama/nasilja u porodici.

Učesnice/i: ženske nevladine organizacije (40); predstavnici/e države na nacionalnom i lokalnom nivou; 7 kontakt organizacija civilnog društva (KOCD): Amity, AŽC, Centar za samostalni život invalida Srbije, Građanske inicijative, Grupa 484, Društvo za unapređenje mentalnog zdravlja dece i omladine i Romski informativni centar.

Ključne aktivnosti:

- analiza implementacije preporuka CEDAW Komiteta Republici Srbiji u ključnim državnim i lokalnim strategijama (7 državnih i preko 30 lokalnih strategija)
- analiza distribucije sredstava (budžeta) za ciljnu grupu žene na nacionalnom nivou i u 5 gradova/opština na lokalnom nivou;
- objavljena publikacija „Mapiranje praznine“ sa ključnim nalazima praćenja javnih politika i sa preporukama u oblasti nasilja nad ženama/nasilja u porodici i distribuirana svim mehanizmima za rodnu ravnopravnost na državnom i pokrajinskom nivou.
- 3 prezentacije glavnih nalaza analize i preporuka: na sastanku ženskih nevladinih organizacija (24. 7.2009.), na okruglom stolu u Kruševcu (2.12.2009.) i na okruglom stolu “Ženska prava - tema koja ne može da čeka” koji je Autonomni ženski centar organizovao u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, povodom obeležavanja 30 godina CEDAW Konvencije (18.12.2009.).
- trodnevni trening za 14 predstavnica ženskih nevladinih organizacija iz 12 gradova u Srbiji o monitoringu gradskih i opštinskih budžeta.
- inicijativa 7 Kontakt organizacija civilnog društva (KOCD) za uspostavljanje institucionalnog okvira saradnje države i civilnog sektora: *pismo Premijeru Vlade Republike Srbije g. Mirku Cvetkoviću i zahtev za informisanjem o statusu institucionalnog okvira saradnje.*

ZA DOSTUPNU PRAVDU

Podizanje svesti kod predstavnika/ca pravosuđa i državnih organa u cilju razvijanja efektivne strategije za bolju pravnu zaštitu žrtava nasilja u porodici.

Učesnice/i: 503 predstavnika/ca institucija u 28 opština u Srbiji (43,5% sudija; 12% javnih tužilaca, 29,5% predstavnika/ca CSR-a, 4% policije i drugih službi (advokati/kinje, predstavnici lokalnih vlasti, ministarstava). Rodna struktura: 80% žena i 20% muškaraca.

Ključne aktivnosti:

1. Edukacija profesionalaca:

- 20 specijalizovanih seminara za sudije u 5 okruga (28 opština) u Srbiji. Teme: *Pozicija žrtve u krivičnom postupku* (9 seminara); *Partnerski sporovi i procena najboljeg interesa deteta* (10 seminara); *Prevazilaženje profesionalnog stresa porodičnih sudija* (1 seminar);
- 1 seminar za prekršajne sudije. Tema: *Prezentacija dobre prakse rada prekršajnih sudova*;
- Četvorodnevni trening za advokatkinje iz ženskih nevladinih organizacija. Tema: *Podnošenje predstavlki Evropskom sudu za ljudska prava*;
- 13 međusektorskih sastanaka za profesionalce/ke iz institucija koji/e učestvuju u sudskim postupcima iz oblasti nasilja u porodici;
- 5 stručnih sastanaka za Policijske uprave Jagodina, Požarevac, Smederevo, Šabac i Kragujevac u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova. Tema: *Standardi postupanja policije u slučajevima nasilja porodici*;
- Okrugli sto o ženama ubijenim od partnera “*Zašto ih nema među nama?!*” na kome su učestvovala predstavnice/ci Ministarstava, Skupštine RS, Zaštitnika građana, Republičkog javnog tužilaštva, Vrhovnog suda, Republičkog zavoda za statistiku, Instituta za sudsku medicinu, Međunarodnih organizacija (OSCE, UNDP, ISC), nevladinih organizacija iz Hrvatske i drugi.

2. Istraživanje:

- Sprovedena druga faza istraživanja o primeni mera zaštite u 23 opštinska suda u Srbiji (područje 5 okružnih sudova: Jagodina, Smederevo, Šabac, Požarevac, Kragujevac).

3. Zagovaranje:

- Amandmani na Predloge Zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika i Zakona o izmenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku koje je podržalo 60 ženskih nevladinih organizacija iz Srbije. Amandmani su predati ovlašćenim predlagачima: Republičkom Zaštitniku prava građana i dvema narodnim poslanicama koji su ih predložili u Narodnoj skupštini Republike Srbije. Usvojena su dva amandmana Zaštitnika građana na izmene i dopune Krivičnog zakonika, od kojih se najvažniji tiče povećanja kazni za prva 3 stava (od 5) krivičnog dela Nasilje u porodici (član 194 KZ).

– Sastavljen je i poslat *Apel Vladi i Skupštini Republike Srbije*, da se zajedničko domaćinstvo izbacilo kao uslov za postupanje državnih organa po službenoj dužnosti u slučajevima nasilja u porodici.

– Urađeni su *Komentari na Model zakona o sprečavanju nasilja u porodici* (projektna aktivnost Centra za mir i razvoj demokratije) u kojem je izraženo neslaganje sa procesom pisanja, kao i činjenicom da Model zakona iz ugla ženskih grupa predstavlja 'korak unazad' u odnosu na teško stečen nivo pravne zaštite od nasilja u porodici.

– U Priručniku za javne tužioce Srbije objavljen je tekst članica AŽCa „Pozicija žrtve u krivičnom postupku“.

ZA POVEZANU ZAJEDNICU

Uspostavljanje održivog integralnog modela za prevenciju i zaštitu od nasilja u porodici na lokalnom nivou.

Učesnice/i: 200 predstavnica/ka lokalne samouprave i stručnih službi u 8 opština (4 beogradske opštine - Lazarevac, Voždovac, Zvezdara, Palilula, i 4 opštine u Srbiji - Loznica, Kragujevac, Smederevska Palanka i Čuprija). Rodna struktura: 86% žena i 14% muškaraca.

Ključne aktivnosti:

– Potpisivanjem Sporazuma o saradnji sa Pokrajinskim sekretarijatom za rad, zapošljavanje i ravnopravnost polova formirana je radna grupa od 14 eksperata/kinja sa dugogodišnjim iskustvom, koja je u prvoj fazi rada napravila predlog evidencija za beleženje slučajeva nasilja i preduzetih intervencija u službama; kreirani su različiti predlozi protokola na lokalnom nivou.

– U opštinama Lazarevac i Zvezdara izrađena je „matrica“ za procenu postupanja profesionalaca na osnovu analize dokumentacije o slučajevima nasilja i realizavano istraživanje na terenu.

– Kreirani su „Protokoli o međusektorskoj saradnji u zaštiti od nasilja u porodici“ za 4 opštine, a opštine Lazarevac i Zvezdara su potpisale protokol.

– Održano je 8 seminara za predstavnike/ce stručnih službi. Teme: *Akciono planiranje na lokalnom nivou za razvijanje modela koordinirane akcije; Uloge i procedure Centra za socijalni rad u sudskim postupcima u oblasti nasilja u porodici; Rad sa nasilnicima u centru za socijalni rad i Nasilje u porodici i zdravstvene posledice;*

– 19 konsultativnih intersektorskih ekspertskih sastanaka;

– 15 konferencija slučaja u 3 centra za socijalni rad;

– 21 lokalni intersektorski sastanak u 8 opština;

– 3 međuopštinska sastanka (u Kragujevcu, Čupriji i Beogradu);

- 4 javne diskusije;
- Kroz saradnju sa Centrom za žene žrtve rata ROSA iz Zagreba, organizovana je *studijska poseta profesionalaca* iz Srbije institucijama u Zagrebu.

ZA DRUŠTVENU AKCIJU

Doprinos uspostavljanju sveobuhvatnog efektivnog i efikasnog sistema zaštite žrtava nasilja u porodici na nacionalnom nivou, baziranog na jasnoj politici i principima zaštite, formulisanim postupanjima i procedurama i mehanizmima za praćenje.

Učesnice/i: žene žrtve nasilja, konsultantkinje ženskih organizacija koje rade sa ženama žrtvama nasilja, centri za socijalni rad, policijske stanice, domovi zdravlja, osnovna tužilaštva i sudovi.

Ključne aktivnosti:

- Održano je 8 fokus grupa i obavljeno 20 dubinskih intervjua sa ženama koje su preživele nasilje, kao i fokus grupe sa konsultantkinjama iz 5 ženskih NVO.
- Napravljena je „kolekcija“ iskustava žena u procesima u institucijama sa predlozima za unapređenje institucionalnog rada/procedura.
- Kreirana je brošura o nadležnostima institucija u oblasti nasilja u porodici i održano je više fokus grupa sa predstavnicima institucija (policija, CSR) kao i sastanak predstavnica institucija sa ženama koje su preživele nasilje.

ZA PROFESIONALNO USAVRŠAVANJE

1. U partnerstvu sa Pokrajinskim Sekretarijatom za rad, zapošljavanje i ravnopravnost polova, ostvarenim 2009. godine, realizacija akreditovanog edukativnog programa „Nasilje u porodici i institucionalna zaštita“ u 18 opština u Vojvodini, kao i edukacija za pravne profesionalce, zdravstvene radnike i studente/kinje iz pomažućih struka.

Učesnice/i: 1744 profesionalaca u sistemu zaštite od nasilja u porodici u 18 opština u Vojvodini (CSR, policija, sudovi, tužilaštva, domovi zdravlja, škole) i budući profesionalci (studenti/studentkinje psihologije, prava, pedagogije, sociologije).

Ključne aktivnosti:

- 18 osnovnih dvodnevnih seminara iz akreditovanog programa edukacije;

- 18 seminara o organizovanju konferencije slučaja za zaštitu od nasilja u porodici;
- 18 seminara o organizovanju koordinirane akcije lokalne zajednice u prevencij i zaštiti od nasilja;
- 13 seminara iz oblasti krivične i porodično-pravne materije za predstavnike pravosuđa i pravnike iz CSR-a;
- 2 seminara za zdravstvene radnike iz akreditovanog programa edukacije;
- 2 dvodnevne vršnjačke radionice za mlade i četvorodnevni trening za vršnjačke trenere;
- 2 dvodnevna seminara o radu sa žrtvama nasilja u centru za socijalni rad;

2. Realizacija akreditovanog edukativnog programa „Nasilje u porodici i institucionalna zaštita“ po pozivu organizacija: Praxis, Beograd i Odbor za ljudska prava, Vranje

Učesnice/i: 197 profesionalaca u sistemu zaštite od nasilja u porodici u 7 opština.

Gljučne aktivnosti:

- 2 osnovna seminara o institucionalnoj zaštiti, 1 seminar o organizovanju konferencije slučaja (Vranja i Bujanovac).
- 5 osnovnih seminara o institucionalnoj zaštiti (Ljig, Mladenovac, Svilajnac, Surdulica, Vlasotince).

3. Seminar „Zdravstvene posledice nasilja u partnerskim odnosima“ *akreditovan* je kod Zdravstvenog saveta Srbije.

4. Realizovane 2 instruktaže (po 14 dana edukacije) za rad sa traumatizovanim ženama koje su preživle muško nasilje:

- za SOS telefon za Romkinje;
- za SOS telefon Novi Sad;
- Izdata brošura za konsultantkinje: *Feminističke konsultacije sa ženama koje su preživle seksualno nasilje - protokoli rada.*

ZA OSNAŽENE ŽENE

U okviru direktnog konsultativnog rada sa ženama koje su preživle muško nasilje, konsultantkinje AŽCa su dale specijalizovanu podršku za 908 žena kroz 3771 uslugu:

- 1683 SOS telefonskih konsultacija sa ženama koje su preživle neke od oblika muškog nasilja;
- 290 pravnih SOS telefonskih konsultacija;
- 264 savetodavnih usluga advokatkinja;
- 1146 individualnih direktnih konsultacija;
- 223 e-mail konsultacije;

- 112 kontaktiranja institucija u cilju zastupanja potreba žena (telefonski, pismima, praćenjem u institucije)
- 18 klijentkinja AŽCa je zastupano u 21 sudskom postupku na 55 ročišta

Pripremljene 2 brošure za žene:

- „Silovanje je zločin“ (drugo izmenjeno izdanje)
- „Seksualno nasilje“: Iskustva traume nasilja.

U okviru projekta za osnaživanje višestruko diskriminiranih žena koje su preživjele nasilje, organizovan je *Otvoren dan*, na kome je učestvovalo 27 žena (žene bez kuće, bez dokumenta, ispod „linije siromaštva“, žene izašle iz psihijatrijskih ustanova, Romkinje).

ZA UMREŽAVANJE

1. AŽC od 1996. godine, koordiniše mrežu *Žene protiv nasilja u Srbiji*. Učesnice: 28 ženskih organizacija koje se bave nasiljem nad ženama u Srbiji.

<http://www.zeneprotivnasilja.net/>

Ključne aktivnosti:

- Konferencija Mreže *Povezujemo se da bi menjale* (oktobar 2009), kojoj je prisustvovalo 80 aktivistkinja ženskih organizacija iz Srbije.
- Aktivnosti na postizanju vidljivosti Ženske mreže (izdavanje biltena, postavljanje web sajta, e-mail konferencija)

2. AŽC je kontakt organizacija civilnog društva za ciljnu grupu žene, imenovana od Tima potpredsednika Vlade za implementaciju Strategije za smanjenje siromaštva.

Učesnice: 40 ženskih organizacija civilnog društva (OCD).

Ključne aktivnosti:

- Javna rasprava o odnosu Uprave za rodnu ravnopravnost prema ženskim grupama i otvoreno pismo Upravi zbog marginalizacije ženskih organizacija;
- Komentari na *Nacrt Akcionog plana za implementaciju Strategije za poboljšanje položaja žena i unapređivanje rodne ravnopravnosti*;
- Javna rasprava o *Nacrtu zakona o socijalnoj zaštiti* (decembar 2009 - januar 2010.)

3. AŽC je koosnivačica prve registrovane mreže - *Mreže za Evropski ženski lobi iz Srbije* (2009).

<http://www.womenlobby.org/site/hp.asp?langue=EN>

4. Aktivistkinja AŽC moderira e-mail konferenciju *ženska posla* sa preko 600 e-mail adresa i dnevnom razmenom od 10-17 e-mailova.

ZA SAMORAZVOJ

1. Članice AŽC-a su učestvovala na edukacijama za razvoj kapaciteta:

- Radionica *EX ANTE analiza*, u organizaciji UNDP;
- *Učešće civilnog društva u procesima donošenja odluka u Srbiji*, u organizaciji Građanskih inicijativa;
- *Podnošenje predavki Evropskom sudu za ljudska prava*;
- *Monitoring budžeta i Rodno osetljivo budžetiranje*;
- Škola o ženskim ljudskim pravima *Women's Human Rights Training Institute*, Sofija, Bugarska;
- *Jačanje uloge civilnog društva*, Brisel, Belgija;
- *Sexualna prava žena, Priština, Kosovo*.
- *Briga o sebi - održivost aktivistkinja*, trodnevna međunarodna edukacija u organizaciju Urgent Action Fund.
- Seminar *Rad sa ženama traumatiziranim seksualnim nasiljem*, kojeg je vodila Gaby Muller, psihodramska terapeutkinja
- Studijska poseta Centru za žene žrtve rata Rosa iz Zagreba, u okviru projekta *Razmjena iskustava i edukacija u svrhu unaprijeđenja mehanizama RR i suzbijanja rodno utemeljenog nasilja*
- Konferencija *Implementacije EU direktiva u polju nasilja nad ženama*, Ljubljana, Slovenija
- Predstavnice AŽC su učestvovala na XI Konferenciji mreže WAVE (Women Against Violence Europe), Beč, Austrija

2. AŽC ima predstavnicu u Observatoriju za nasilje nad ženama Evropskog ženskog lobija.

<http://www.epacvaw.org/spip.php?rubrique117>.

– Članica AŽC je predstavnicu novog koordinacionog tela CoCo WAVE <http://www.wave-network.org/>

– AŽC volonterski uređuje prezentaciju na internet strani *Stop Violence Against Women* (Women's Program of The Advocates for Human Rights)

http://www.stopvaw.org/Serbia_Country_Page.html

3. Članice AŽC-a su učestvovala na 34 sastanaka, konferencija, okruglih stolova sa predstavnicima/ama državnih institucija, organa vlasti, međunarodnih organizacija i nevladinih organizacija po pozivu.

3. AŽC je tokom 2009. godine imao 46 pojavljivanje u elektronskim medijima, 21 u štampanim i 118 na internet stranicama drugih organizacija.

ZA FEMINISTIČKI AKTIVIZAM

- konsultantkinje AŽC održale su seriju radionica za članice ženskih organizacija: *Feministička etika brige* (Kruševac, Beograd, Sarajevo, Split); *Feministički principi rada sa ženama koje su preživele seksualno nasilje* (Zagreb)
- članice AŽC su učestvovala na aktivističkim skupovima: *Sigurnost i mir: Feministička alternativa*, u organizaciji ANTICO, Makedonija; ženski marš: *Solidarno protiv diskriminacije*, povodom 8 marta 2009; susrele su se sa aktivistkinjama ženskih i feminističkih organizacija iz Palestine i Izraela (organizacija KtK)
- Fanny Grandchamp, studentkinja master studija za međunarodne političke nauke u Grenoblu, volontirala je 2 nedelje u AŽC i napravila video o upotrebi malih oružja u situacijama nasilja u porodici:
<http://www.youtube.com/watch?v=dwFdB4ISZHE&feature=channel>
- organizovanje Kampanje *16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama* u preko 40 gradova Srbije. Slogan „Mnogim ženama je nasilje svakodnevni hleb“ na kesama za hleb. Učešće u kampanji „Hoću da znaš“ www.hocudaznas.org

ZA POVERENJE

Autonomni ženski centar su:

Upravni odbor: Aleksandra Vesić, Biljana Maletin, Ljiljana Živković, Slavica Stojanović, Vesna Cipruš

Zakonska zastupnica: Bobana Macanović

Koordinatorke programa: Lepa Mladenović, Tanja Ignjatović
Angažovane u radu AŽC-a: Aleksandra Nestorov, Ana Bukvić, Bojana Bulatović, Donka Ćirić, Dragana Vujinović, Jelena Keserović, Jelena Savić, Ljerka Mezga Ćurčin, Milena Bošković Vilović, Mira Wagner, Nada Đuričković, Nada Žarković, Nataša Jovanović, Nevena Stević, Sadija Gicić, Sanja Kalčević, Saša Pokrajac, Slavoljupka Pavlović, Sonja Lalić, Sonja Vučetić, Tanja Drobnjak, Tijana Simović, Tijana Popivoda, Vanja Macanović, Vesna Milićević, Zorica Spasojević

Tokom 2009. godine Autonomni ženski centar su podržavali:

ISC/Norwegian Ministry of Foreign Affairs; UNDP; Irish Aid; OAK; Balkan Trust for Democracy; Embassy of Finland; Pokrajinski sekretarijat za rad, zapošljavanje i ravnopravnost polova; Tim podpredsednika Vlade za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva; CARITAS, Wien; Filia; Kvinna Till Kvinna; Global Fund for Women; Grad Beograd; Opština Savski Venac; CNF; Heart and Hand Fund, European Women's Lobby.